

Голові разової спеціалізованої
вченої ради Тернопільського
національного технічного
університету ім. І. Пулюя
доктору економічних наук, професору
Сороківській Олені Анатоліївні

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора,
професора кафедри економічної теорії, підприємництва та торгівлі
Хмельницького національного університету **Гончар Ольги Іванівни**
на дисертацію **Гагалюк Ольги Іванівни**
**«Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах
адміністративно-територіальної реформи»,**
представлену на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 073 – «Менеджмент» (галузь знань 07 – Управління та
адміністрування)

Вивчення дисертаційної роботи на здобуття наукового ступеня доктора філософії та наукових праць **Гагалюк Ольги Іванівни**, опублікованих за темою дисертації, дало можливість зробити наступні висновки щодо представленого дослідження:

1. Актуальність обраної теми дисертації.

Стратегічна орієнтація управління підприємством в умовах створення об'єднаних територіальних громад, як правило, визначає не лише екологічні тенденції його розвитку на тривалу перспективу, але і механізми, що забезпечать її гермінативну реалізацію. Такий підхід дає змогу передбачити можливі напрямки діяльності підприємства та обрати, з них найбільш оптимальний, з позиції досягнення максимальної екологічної корисності та доцільності.

В нинішніх господарських умовах, першочергового вирішення вимагає гермінативна діяльність підприємства не лише через формування виробничої стратегії, завданням якої є оптимізація асортименту, обсягу, якісних, кількісних та часових характеристик виготовлення продукції, а й ефективного ресурсного використання моделі формування організаційного механізму забезпечення стабільного функціонування промислового підприємства. Це

особливо актуально нині в умовах Європейсько-трансформаційних змін. Формування векторів гермінативного розвитку, організаційного механізму забезпечення стабільного функціонування промислового підприємства в умовах ОТГ дозволяє, шляхом впливу на певні чинники, підвищити ефективність виробництва та в значній мірі впливає на його оновлення, раціональне використання ресурсів, ритмічність, і т.п. Власне на вирішення цього складного науково-прикладного завдання спрямувала свій пошук Гагалюк О. І.

Таким чином, вищезгадана тематика є важливим напрямком досліджень сучасної економічної науки та практики, що зумовлює актуальність і своєчасність дисертаційної роботи Гагалюк О.І. на тему «Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи».

2. Зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, темами та напрямками науково-дослідних робіт.

Дисертаційне дослідження Гагалюк О.І. виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя за темою «Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи», в межах науково-дослідних тем університету, а саме – науково-дослідної теми ВК 65-20 «Управління розвитком науково-інноваційного потенціалу бізнес-структур в умовах трансформаційної економіки і переходу до сталого розвитку».

У рамках своєї компетенції авторка визначила еколого-ресурсний вплив на зменшення витрат в діяльності промислових підприємств та окреслила можливі напрями їх зменшення. Одержаний результат базується на моделюванні даних з удосконалення управління процесами ефективної діяльності промислового підприємства на еколого-ресурсних засадах. Автором запропоновано формування науково-методичного управлінського постконфліктного інструментарію на основі використання організаційного механізму забезпечення стабільного функціонування підприємств за стратегічними гермінативними напрямками.

3. Сутність обґрунтованості наукових досліджень та їхня достовірність.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані авторкою в дисертації, достатньо обґрунтовані і достовірні. Вони базуються на дослідженні праць вітчизняних і зарубіжних вчених, законодавчих актах та

нормативно-правових документах, матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій та семінарів. У процесі дослідження використовувались матеріали Державної служби статистики України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства фінансів України, дані звітності підприємств, власні аналітичні розрахунки авторки, наукові праці вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів.

У роботі використані загальнонаукові методичні прийоми дослідження: теоретичного узагальнення, групування, абстрагування, порівняння, економіко-математичного моделювання, екстраполяції, а також діалектичний, аналітичний, системний, статистико-економічний, абстрактно-логічний методи. Застосування ґрунтовного науково-методичного апарату дозволило авторці дослідити теоретичні основи, принципи та методи та на цій базі розробити науково-прикладні рекомендації щодо формування виробничої стратегії підприємства.

4. Наукова новизна одержаних результатів.

Теоретичні та практичні результати дисертаційного дослідження відзначаються науковою новизною, яка полягає у розробці теоретичних та науково-методичних основ управління виробничою діяльністю підприємств що функціонують в умовах територіальних громад.

У науковій роботі: **вперше** реалізовано пошук гермінативних векторів розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи, зокрема розширено складові гермінативного розвитку (обґрунтовано необхідність введення інноваційної складової), визначено обов'язковість взаємодії та досягнення синергетичного ефекту в системі «промислове підприємство – ОТГ». Обґрунтовано необхідність реалізації гермінативних векторів розвитку у синергетичній взаємодії «промислове підприємство – об'єднана територіальна громада» і доведено, що досягти гермінативних векторів розвитку є можливим, коли отримується синергетичний ефект як для промислового підприємства, так і для ОТГ. Даний механізм передбачає цикл послідовних дій починаючи із визначення мети та стратегічних цілей синергетичної взаємодії в аспекті гермінативного розвитку до побудови стратегічної карти розвитку ОТГ у взаємодії із промисловим підприємством. В даному контексті, використовуючи кореляційно-регресійний аналіз доведено значущість впливу чинників, котрі формують гермінативний розвиток промислового підприємства і визначають його вплив на валовий регіональний продукт, що засвідчує синергію взаємодії.

Удосконалено концептуальну схему управління гермінативним розвитком промислового підприємства в умовах адміністративно-територіальної реформи, яка базується на чотирьох основних складових: реалізації збору необхідної інформації, аналізуванні основних складових гермінативного розвитку та визначенні узагальненого показника оцінювання; побудови раціональної системи управління підприємством в контексті реалізації гермінативного розвитку та моніторингу (контролю) змін за гермінативними векторами розвитку промислового підприємства. Дана схема дає можливість системно підходити до стимулювання гермінативного розвитку промислового підприємства використовуючи наявний потенціал та ресурсну базу для його забезпечення; економіко-математичну модель, що стимулює забезпечення результатів діяльності промислового підприємства, котра базується на результативних показниках функціонування та розвитку промислового підприємства у попередньому періоді; визначає функцію, що характеризує взаємодію між ресурсами (RS), компетенціями (C), інвестиціями (I), рівнем інновацій (N) та інтересами громади (CI) для досягнення результату; узагальнює вплив випадкових чинників, які можуть впливати на результативні показники підприємства у визначений момент часу; організаційно-економічний механізм стимулювання гермінативного розвитку промислового підприємства, котрий передбачає взаємозалежність двох компонент (організаційної та економічної) у гермінативному розвитку промислового підприємства, при цьому організаційна компонента обумовлює необхідність раціонального управління складовими гермінативного розвитку (економічної, інноваційної, соціокультурної та екологічної), а економічна визначає функціонально-аналітичне підґрунтя реалізації гермінативних векторів розвитку; методичний інструментарій оцінювання показників гермінативного розвитку промислового підприємства, який на відміну від існуючих дозволяє оцінити поточний стан усіх складових гермінативного розвитку промислового підприємства та, в узагальненні, визначити інтегральний показник. Враховано, окрім «класичних складових» для оцінювання, показники інноваційної діяльності промислового підприємства. Підхід автора збагачує та доповнює основні вектори гермінативного розвитку підприємства в умовах адміністративно-територіальних реформ.

Набули подальшого розвитку:

- досліджено та доповнено понятійно-категоріальний апарат через уточнення змісту категорій: «сталий розвиток», «гермінативний розвиток», «сталий розвиток підприємства». Обґрунтоване автором Гагалюк О.І.

трактування категорій «гермінативний розвиток», на відміну від існуючих, ґрунтується на виділенні їх сутнісних складових (економічній, інноваційній, соціокультурній, екологічній) та додатковому змістовному наповненні з урахуванням класичної теорії управління;

- здійснено ретроспективний аналіз та досліджено сучасний стан реалізації адміністративно-територіальних реформ в ряді областей та об'єднаних територіальних громад та представлено динаміку розвитку основних складових гермінативного розвитку в країні. Узагальнено поточні тенденції складових гермінативного розвитку із визначенням сильних та слабких сторін, можливостей та загроз.

Обґрунтовані в дисертаційній роботі Ольги Іванівни Гагалюк результати становлять теоретичну та науково-методичну базу формування еколого-ресурсної стратегії гермінативного управління чинниками ефективної діяльності промислового підприємства.

Сформовані у дисертації наукові положення, висновки та пропозиції є логічними та достатньо науково обґрунтованими як у теоретико-методичному, так і в практичному плані. Вони базуються на загальнонаукових, фундаментальних положеннях економічної теорії, глибокому вивченні, критичному аналізу та узагальненні наукових розробок з проблем інноваційного менеджменту забезпечуються використанням положень фундаментальних і прикладних наукових досліджень, сучасних засобів та методик проведення економічного аналізу на основі статистичної інформації. З огляду на це є достовірними.

Загалом наукові розробки дисертаційного дослідження виражаються в узагальненні та поглибленні теоретичних, методологічних й практичних аспектів формування організаційного механізму забезпечення стабільного функціонування промислового підприємства.

5. Значення дисертації для виробничої практики.

Практичне значення одержаних здобувачкою результатів полягає у широких можливостях використання запропонованої стратегії формування векторів гермінативного розвитку, організаційно-економічного механізму управління промислового підприємства в умовах об'єднаних територіальних громад та у виробничій практиці їх діяльності. Основні результати дослідження представленого в дисертаційній роботі знайшли широке використання у практиці діяльності ОТГ, екологічному забезпеченні промислових підприємств. Зазначене підтверджується довідками

впровадження розробок в діяльність підприємств та отриманими довідками про реалізацію основних результатів наукових досліджень.

Наукову та практичну цінність мають пропозиції щодо формування стратегії визначення гермінативних векторів розвитку підприємств на прикладі ОТГ, що передбачає дослідження наявних ресурсів, технологічного рівня виробничих процесів, наявної можливості модернізації виробництва, кваліфікаційного рівня персоналу, ступеня гнучкості виробничих процесів, виробничого потенціалу, можливості запровадження інновацій у виробництво, способів покращення якості продукції та ін.

Практичне ж використання результатів дисертаційного дослідження відображено у довідках про впровадження результатів аналізу на промислових підприємствах-об'єктах дослідження: Підприємство ПрАТ «ТерА» (довідка від 06.03.2023 р.); Підприємство ТОВ «ОСП «Корпорація «Ватра» (довідка № 48 від 06.06.2023 р.); Підприємство ТОВ ПрАТ «Тернопільський молокозавод» (довідка про впровадження № 293 від 09.06.2023 р.).

Окремі результати дисертаційного дослідження використовуються в навчальному процесі Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя для підготовки студентів спеціальності «Готельно-ресторанна справа», «Менеджмент» (спеціалізація «Управління інноваційною діяльністю») при викладанні дисциплін «Екологічне управління підприємствами сфери послуг», «Управління інноваціями», «Управління конкурентоспроможністю» на кафедрі управління інноваційною діяльністю та сферою послуг (довідка №2/28-1017 від 29.08.2022 р.).

6. Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Кількість публікацій, обсяг, якість і повнота висвітлення результатів дослідження та розкриття змісту дисертації Гагалюк О.І. відповідають встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України. Викладені в наукових публікаціях автора матеріали висвітлюють основні наукові положення, винесені на захист. Загальний науковий доробок автора за темою дисертації становить 30 наукових праць, з яких 4 розділи у колективних наукових монографіях, 21 стаття у наукових фахових виданнях України, стаття у науковому періодичному іноземному виданні, тези доповідей на наукових конференціях. Із наведеного переліку автору належить 9,7 д. а.

7. Відповідність змісту дисертації основним положенням і вимогам.

Дисертація виконана українською мовою, оформлена у відповідності зі встановленими вимогами, є завершеною науково-дослідною роботою, виконана на належному науково-теоретичному рівні. Отримані в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають практичне значення.

8. Дискусійні положення і зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи загалом достатній науковий рівень дисертаційної роботи Гагалюк Ольги Іванівни, слід зазначити, що робота не позбавлена певних недоліків і дискусійних положень, до яких, зокрема, варто віднести наступні:

1. Дисертантка, у вступній частині роботи, узагальнено розкрила окремі теоретичні розробки за напрямом дослідження зарубіжних авторів, разом з тим, вона не привела в ній конкретного прикладу адаптивно-трансформаційного процесу в Україні з позитивними чи негативними наслідками в умовах адміністративно-територіальної реформи.

2. Було б більш доцільним зробити розгляд теоретичних аспектів формування стратегії векторів гермінативного розвитку організаційного механізму забезпечення стабільного функціонування промислового підприємства (§ 1.2, стор. 48-63) за рахунок ефективного використання еколого-ресурсних чинників з позиції структурування (рис. 3.8, стор. 211).

3. У дисертаційній роботі окрім вже згадуваної стратегії, яка є одним з засобів реалізації виробничих програм підприємства, повинні досліджуватися, на нашу думку, також і маркетингова, фінансова, інвестиційна та ресурсна стратегії (с. 219). Такий підхід має загрозу надмірного розширення предметного поля дисертаційної роботи. Тим часом у цьому контексті недостатньо розкрито складнощі розвитку підприємств в умовах адаптації до вимог ЄС та міжнародної співпраці з аналогічними господарськими формуваннями.

4. У роботі варто було б глибше розкрити засоби створення сприятливого клімату для залучення вітчизняних та зарубіжних інвестицій у реалізацію екологічних програм в умовах об'єднаних територіальних громад.

5. Авторка розглядає механізм формування виробничої стратегії підприємства (стор. 206-212), тим часом, сталий розвиток, як складова гермінативного процесу, передбачає вирішення ряду екологічних проблем. Бажано було у дисертації конкретизувати напрямки вирішення цих проблем.

6. Не дивлячись, на те, що у дисертаційній роботі Гагалюк О.І. акцентується увагу на питанні ефективного використання трудових ресурсів (рис. 1.7, стор. 60), конкретних шляхів чи механізмів матеріальної та моральної зацікавленості в дотриманні екологічних вимог та раціональному використанні ресурсів не запропоновано.

7. У роботі доцільно було б ширше розкрити можливу не лише економічну ((§ 2.3, стор. 139-163), а і соціальну ефективність рекомендованих розробок. У цьому зв'язку доцільно було б подати найбільш загальні прогнози розвитку економіки у контексті вступу України до ЄС.

8. Робота виграла б, якщо б авторка у дисертаційній роботі у § 3.1 (с.167-183) окрім механізму ефективного використання означених ресурсів на промислових підприємствах, розглянула питання управління інтелектуальним капіталом, оскільки ці питання мають суттєвий вплив не лише на конкурентоздатність підприємств в сучасних умовах, а і їх екологічність.

Водночас, підкреслимо, що висловлені зауваження і побажання мають дискусійний характер і не применшують загальної високої оцінки рівня виконання дисертаційної роботи, її практичну значущість і теоретичну обґрунтованість.

9. Загальний висновок.

Ретельне вивчення дисертаційної роботи Гагалюк Ольги Іванівни на тему «Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи», дозволяє стверджувати, що вона є завершеним, цілісним науковим дослідженням, структура викладення матеріалу в якому є логічною і послідовною, підпорядкованою визначеній меті.

Наведені в дисертації положення, висновки і пропозиції характеризуються науковою новизною, мають високий рівень наукової і практичної обґрунтованості, а також достатній обсяг апробації.

Дисертаційна робота не містить запозичених висновків інших авторів і відповідає вимогам академічної доброчесності. Науковий стиль викладення матеріалу, чітка структура роботи і рівень використання методичного апарату характеризують здобувача як зрілого науковця із достатнім рівнем експертності у сфері дослідження.

За змістом, оформленням, актуальністю, ступенем обґрунтованості і достовірності одержаних результатів, логічністю викладу, значенням для науки та практики, науковою новизною дисертаційна робота Гагалюк Ольги

Іванівни на тему «Гермінативні вектори розвитку промислових підприємств в умовах адміністративно-територіальної реформи», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – «Менеджмент» (галузь знань 07 – Управління та адміністрування) носить цілісний характер, має закінчену форму, відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, зокрема вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а її авторка, Гагалюк Ольга Іванівна, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 – «Менеджмент» галузі знань 07 – «Управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

професор кафедри
економічної теорії, підприємництва та
торгівлі Хмельницького національного
університету МОН України,
доктор економічних наук, професор

Ольга ГОНЧАР

підпис Гончар О.І. засвідчую
Проректор з НПР

Олег СИНЮК